

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. P. P.**, zastúpeného JUDr. K. P.M., proti žalovaným **1/ K., 2/ M.**, IČO: X., **3/ Kpt. RNDr. O., 4/ K., 5/ S., o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp.zn. 20 C 116/2005, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. októbra 2009, sp.zn. 17 Co 195/2009 a proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. apríla 2010, č.k. 17 Co 63/2010-545, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. októbra 2009, č.k. 17 Co 195/2009-464 v napadnutom potvrdzujúcom výroku týkajúcom sa žalovaných 1/ a 4/ **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. apríla 2010, č.k. 17 Co 63/2010-545, vo výrokoch týkajúcich sa povinnosti žalovaných 1/ a 4/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica (v poradí druhým) rozsudkom z 12. mája 2009, č.k. 20 C 116/2005-408 uložil žalovanému 1/ a žalovanému 4/ povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 4. 979,09 €, vo zvyšku návrh voči žalovaným 1/ a 4/ zamietol a zároveň zamietol návrh voči žalovaným 2/, 3/ a 5/. Žalovaným 2/, 3/ a 5/ náhradu trov konania nepriznal a žalovaných 1/ a 4/ zaviazal solidárne zaplatiť žalobcovi trovy konania predstavujúce žalobcom zaplatené súdne poplatky vo výške 9. 025,42 € a trovy právneho zastúpenia v sume 6. 639,36 €. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že činnosťou

žalovaného 1/ (prostredníctvom jeho vyšetrovateľky) a žalovaného 4/ došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu spočívajúceho v tom, že vyšetrovateľka Krajského úradu justičnej polície v B. začala uznesením z 30. októbra 2002, sp.zn. ČVS:KUV-63/OVEK-2000 voči žalobcovi trestné stíhanie a vzniesla proti nemu obvinenie z trestného činu nepriameho úplatkárstva formou návodu a to napriek tomu, že v čase začatia trestného stíhania bolo trestné stíhanie voči žalobcovi z dôvodu premlčania neprípustné a žalobca bol stíhaný inak, než zo zákonných dôvodov a spôsobom stanoveným Ústavou Slovenskej republiky a trestným zákonom. Uvedeným konaním bol vyvolaný následok – poškodenie občianskej cti a profesionálnej povesti žalobcu, keďže o jeho trestnom stíhaní bola prostredníctvom médií informovaná široká verejnosť. Žalovaný 4/ sa na neoprávnenom zásahu do osobnostných práv žalobcu spolupodieľal tým, že bol dozorujúcim orgánom nad činnosťou vyšetrovateľky bývalého Krajského úradu justičnej polície (od 1. januára 2004 začlenený pod Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v B.). Súd prvého stupňa dospel k záveru, že pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi v peniazoch boli splnené zákonné podmienky, keď mal preukázanú existenciu neoprávneného zásahu do jeho osobnostných práv a zároveň príčinnú súvislosť medzi týmto neoprávneným zásahom a vzniknutou ujmom, spočívajúcou v znížení dôstojnosti a vážnosti žalobcu v značnej miere. Vzhľadom na dlhodobý a vážny zásah do práv žalobcu, ospravedlnenie nemohlo dovŕšiť satisfakciu z dôvodu plynutia času a preto priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považoval za primeranú danému zásahu s prihliadnutím na charakter predmetu konania, závažnosť porušenia žalobcovho základného práva, ako aj okolnosti prípadu. Zamietnutie návrhu voči žalovaným 2/, 3/ a 5/ odôvodnil nedostatkom ich vecnej pasívnej legitímácie v konaní. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. s tým, že i keď mal žalobca v konaní úspech iba čiastočný, priznal mu súd plnú náhradu trov konania z dôvodu, že rozhodnutie o výške náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch záviselo od úvahy súdu.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 27. októbra 2009, sp.zn. 17 Co 195/2009, na odvolanie žalovaných 1/ a 4/ proti výroku, ktorým bola každému zvlášť uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4. 979,09 € a proti výroku, ktorým bolo rozhodnuté o náhrade trov konania, rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti žalovaných 1/ a 4/ zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu potvrdil a vo výroku o náhrade trov konania rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Stotožnil sa s právnym záverom vysloveným súdom prvého stupňa, že žalovaný 1/ protizákonným a neoprávneným konaním svojej

vyšetrovateľky (žalovanej 3/) zasiahol do práva žalobcu na ochranu osobnosti podľa § 11 Občianskeho zákonníka tým, že v rozpore s článkom 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon), článkom 136 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný súd dáva súhlas na trestné stíhanie alebo vzatie do väzby sudcu), § 2 ods. 1 zák.č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) - nikto nemôže byť stíhaný ako obvinený ináč, než zo zákonných dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje tento zákon, článkom 8 Listiny základných práv a slobôd (Ústavný zákon č. 23/1991 Zb.), ktorým sa Listina základných práv a slobôd uvádza, trestne stíhal žalobcu, bez trestnému stíhaniu predchádzajúceho súhlasu Ústavného súdu a obvinenie proti nemu vzniesol po uplynutí premlčacej doby na trestné stíhanie. Zodpovednosť žalovaného 4/ za zásah do osobnostných práv žalobcu spočíva v tom, že kontroloval postup vyšetrovateľa (dozorujúci prokurátor spolu s vyšetrovateľom nesprávne aplikoval § 11 Trestného poriadku o tom, kedy je trestné stíhanie premlčané). V predmetnej veci je možné jednoznačne vysloviť, že vyšetrovateľka v čase začatia trestného stíhania žalobcu (30. októbra 2002) v rozpore s § 11 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vôbec prípustnosť trestného stíhania voči žalobcovi neskúmala a žalovaný 4/ zase zastával nesprávny názor, že premlčacia doba spočívala. Vzhľadom na osobu žalobcu, ktorý bol v čase začatia trestného stíhania sudcom Okresného súdu Žilina, súdiaceho trestné veci, v ktorých je obzvlášť dôležité prezentovať a javiť sa v očiach verejnosti ako osoba bezúhonná, sa ospravedlnenie alebo iné primerané zadosťučinenie vzhľadom na v konaní preukázanú závažnosť dôsledkov nejavilo ako postačujúce a preto odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti, t.j. v časti uloženia povinnosti žalovaným 1/ a 4/ zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy (každý zvlášť) vo výške 4. 979,09 € ako vecne správny podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdil. Rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o trovách konania zrušil podľa § 221 ods. 1 písm. f), h) O.s.p. z dôvodu, že z obsahu spisu zaplatenie súdnych poplatkov žalobcom vo výške priznanej súdom prvého stupňa nevyplývalo, ako i z dôvodu, že z vyčíslenia trov právneho zastúpenia advokátkou žalobcu a ani z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa, nebolo možné zistiť, z akého základu tarifnej odmeny pri výpočte trov právneho zastúpenia vychádzal. Za oprávnenú považoval odvolací súd námietku žalovaných 1/ a 4/, že v konaní nemali postavenie nerozlučných spoločníkov, keďže povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch im bola rozhodnutím súdu prvého stupňa uložená každému samostatne, avšak na zaplatenie náhrady trov konania žalobcovi, boli zaviazaní solidárne.

Okresný súd Banská Bystrica uznesením z 29. januára 2010, č.k. 20 C 116/2005-499 uložil žalovaným 1/ a 4/, každému v $\frac{1}{2}$ povinnosť, zaplatiť žalobcovi trovy konania, ktoré vznikli zaplatením súdnych poplatkov vo výške 9. 025,42 € a trovy právneho zastúpenia vo výške 1. 282,35 €, na účet právnej zástupkyne žalobcu JUDr. T. P.. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 142 ods. 3 O.s.p. Uviedol, že v konaní mal zaplatenie trov konania pozostávajúcich zo súdnych poplatkov vo výške 9. 025,42 € preukázané a pri určení výšky základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzal z priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy (4. 979,09 €), ktorá podľa § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. predstavuje sumu 91,28 €.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalovaných 1/ a 4/ uznesením z 29. apríla 2010, č.k. 17 Co 63/2010-545 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa o povinnosti žalovaného 1/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 4. 180,78 € zmenil tak, že žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 1. 358,62 € a výrok uznesenia okresného súdu o povinnosti žalovaného 1/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 973,10 €, ponechal nedotknutý (správne potvrdil). Vo vzťahu k žalovanému 4/ uznesenie súdu prvého stupňa zmenil odvolací súd tak, že žalovanému 4/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 1. 358,62 € a uznesenie okresného súdu o povinnosti žalovaného 4/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 973,10 € ponechal nedotknuté. Žiadnemu z účastníkov náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Na základe podnetu žalovaného 1/ a 4/ podal proti uvedenému rozsudku v rozsahu výroku, ktorým odvolací súd potvrdil odvolaním napadnuté výroky rozsudku súdu prvého stupňa, mimoriadne dovolanie Generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby dovolací súd mimoriadnym dovolaním napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu zmenil a zároveň zmenil výroky rozsudku súdu prvého stupňa, ktorými bolo žalobe čiastočne vyhovené tak, že žalobu voči žalovaným 1/ a 4/ zamietne. Podľa mimoriadneho dovolateľa bol napadnutými časťami rozhodnutí porušený zákon, pričom ochranu práv a zákonom chránených záujmov žalovaných 1/ a 4/ nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Mimoriadne dovolanie odôvodnil tým, že napadnuté časti rozhodnutia súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Súd prvého stupňa a odvolací súd vec nesprávne právne posúdili a dopustili sa omylu, ak dospeli k záveru, že nezákonným trestným stíhaním žalobcu pre absenciu súhlasu ústavného súdu a pre premlčanie trestného stíhania, došlo

k zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobcu, z dôvodu ktorého mu patria prostriedky právnej ochrany zakotvené v ustanovení § 13 Občianskeho zákonníka. Poukázal na skutočnosť, že žalobca odvodzuje svoj nárok od nezákonného trestného stíhania, ktoré bolo proti nemu vedené pred účinnosťou zákona č. 514/2003 Z.z., pričom podľa právnej úpravy účinnej v relevantnom čase lex specialis, ktorý by umožňoval satisfakčnú žalobu voči orgánu činnému trestnému v trestnom konaní z dôvodu, že trestné stíhanie bolo vedené nezákonne (náhradu nemajetkovej ujmy) neexistoval, keďže vtedy účinná právna úprava (zákon č. 58/1969 Zb.) umožňovala iba náhradu škody (majetkovej ujmy) v súvislosti s vedením trestného stíhania. Podľa mimoriadneho dovolateľa súdy nižších stupňov nesprávne právne posúdili aj príčinnú súvislosť medzi konaním žalovaných 1/ a 4/ a zásahom do osobnostných práv žalobcu (lexus causalis), keďže ani jeden zo zásahov do osobnostných práv žalobcu, konštatovaný v rozhodnutiach oboch súdov (pracovná pozícia žalobcu utrpela, došlo k ohrozeniu predpokladov nestranného a korektného súdneho konania, utrpela profesionálna česť žalobcu, bol zasiahnutý jeho rodinný život a zároveň mohol nastať koniec právnickej kariéry žalobcu), nie je v príčinnej súvislosti so skutočnosťou, že žalobca bol nezákonne trestne stíhaný, najmä berúc do úvahy, že nezákonné vznesenie obvinenia žalobcu trvalo štrnásť dní. Mimoriadny dovolateľ zároveň uviedol, že súdy oboch stupňov nesprávne právne posúdili otázku vecnej pasívnej legitímácie žalovaného 4/ v konaní, keďže medzi konaním (resp. nekonaním) žalovaného 4/ a zásahom do práv na ochranu osobnosti žalobcu, príčinná súvislosť neexistovala. Skutočnosť, že prebieha trestné stíhanie vo veci bez toho, aby bolo vznesené obvinenie, hoci trestné stíhanie vo veci nie je prípustné, nie je spôsobilá prívodiť nemajetkovú ujmu žiadnej osobe. Nie je možné súhlasiť so záverom súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu v tom, že ak by žalovaný 4/ zastavil trestné stíhanie z dôvodu premlčania, bolo by procesné postavenie žalobcu výhodnejšie, nakoľko ak by žalovaný 4/ už dňa 13. novembra 2002 (obvinenie bolo voči žalobcovi vznesené žalovaným 1/ a trvalo od 30. októbra 2002 do 13. novembra 2002, spolu 14 dní, kedy bolo žalovaným 4/ zrušené), zastavil trestné stíhanie pre premlčanie, nemohol by žalobca podľa platnej právnej úpravy žiadnym spôsobom dosiahnuť, aby sa na jeho žiadosť v trestnom stíhaní pokračovalo za účelom „očistenia“ jeho osoby, keďže pre pokračovanie v trestnom stíhaní by (naďalej) chýbal súhlas ústavného súdu. To, že chýbal súhlas ústavného súdu na začatie trestného stíhania sudcu (žalobcu), bolo pochybením žalovaného 1/ a žalovaný 4/ toto pochybenie nemohol žiadnym procesným úkonom zhojiť tak, aby žalobcovi umožnil pokračovanie v trestnom stíhaní na vlastnú žiadosť. Ďalšieho pochybenia v právnom hodnotení sa odvolací súd dopustil tým, že námietky žalovaných 1/ a 4/ v otázke premlčania nároku žalobcu na

náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, výšku ktorej upravil návrhom na zmenu, avšak až po uplynutí trojročnej premlčacej doby, posúdil ako nedôvodné. Namietol, že odvolací súd pre svoj právny záver, že premlčacia doba pre satisfakčný nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy spočíva vo vzťahu k celej výške nároku dňom podania žaloby aj vtedy, ak tento nárok bol na súde žalobou uplatnený v nižšej výške (sume) a následne dôjde k zmene žaloby uplatnením nároku vo väčšom rozsahu, neuviedol žiadne zákonné ustanovenie, ktoré na daný záver aplikoval. Zároveň namietol i právny záver odvolacieho súdu v otázke, že premlčacia doba začala žalobcovi plynúť až po tom, čo Generálna prokuratúra Slovenskej republiky odložila ďalší opakovaný podnet žalobcu na zrušenie predmetných uznesení pre ich nezákonnosť a nie po zastavení trestného stíhania žalobcu. Považoval za nesprávny právny záver, že premlčacia lehota pri nároku na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy nezačne plynúť, pokiaľ sa oprávnený usiluje o zjednanie nápravy inými prostriedkami, ktoré však na zjednanie nápravy spôsobilé nie sú. V prejednávanej veci by totiž právny názor odvolacieho súdu znamenal, že ak premlčacia lehota nezačala plynúť pred podaním ďalšieho opakovaného podnetu, potom by súd žalobu podanú pred podaním ďalšieho opakovaného podnetu musel zamietnuť s tým, že je predčasná a že *actio nata* vznikne až po podaní ďalšieho opakovaného podnetu Generálnej prokuratúre, pričom dôvodnosť podnetu súd neposudzuje objektívne, ale závisí od subjektívnej predstavy žalobcu.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky podal na základe podnetu žalovaného 4/ mimoriadne dovolanie aj proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. apríla 2010, č.k. 17 Co 63/2010-545 a to proti výroku, ktorým bolo uznesenie súdu prvého stupňa v časti uloženia povinnosti žalovanému 4/ zmenené tak, že mu bola uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 1. 358,60 € a zároveň proti výroku, ktorým odvolací súd ponechal uznesenie okresného súdu o povinnosti žalovaného 4/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 973,10 €, nedotknuté. Uviedol, že mimoriadne dovolanie podáva z dôvodu, že napadnutými výrokmi tohto uznesenia bol porušený zákon, pričom ochranu práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Mimoriadne dovolanie odôvodnil tým, že výrok, ktorým bolo odvolacím súdom zmenené a potvrdené uznesenie okresného súdu v časti uložených povinností žalovanému 4/, spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora uviedol, že navrhuje mimoriadne dovolanie zamietnuť a zároveň žiadal priznať náhradu trov dovolacieho konania. Poukázal na skutočnosť, že rozhodnutie, ktorým bolo voči jeho osobe začaté trestné stíhanie, nebolo vydané v súlade so zákonom (Trestným poriadkom, ale ani s čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), keďže bolo vylúčené z dôvodu jeho neprípustnosti podľa § 11 ods. 1 Trestného poriadku, účinného do 1. januára 2006. Žalobca vo svojom vyjadrení zároveň uviedol, že skutok, pre ktorý bolo trestné stíhanie voči nemu vedené, sa nikdy nestal a v prípade, ak by prokurátor sám trestné stíhanie zastavil rozhodnutím, ktorým by uznesenie o vznesení obvinenia žalobcu zrušil, mal by možnosť žiadať o pokračovanie v trestnom konaní a dosiahnuť iný dôvod zastavenia trestného stíhania. Súdny oboch stupňov posúdili správne otázku premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uplatnenú žalobcom, ako i splnenie podmienok pre vznik tohto práva, keďže osobnostné práva žalobcu boli porušené neoprávneným zásahom do ústavou priznaných práv a to orgánom verejnej moci, čo zvyšuje závažnosť ujmy, ktorá žalobcovi vznikla. Zároveň namietol právny názor mimoriadneho dovolateľa vo vzťahu k priznanej satisfakcii vo forme náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch dôvodiac rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 2 Cdo 209/2004, sp.zn. 1 Cdo 89/1997, sp.zn. 5 Cdo 136/2004 ako Nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp.zn. I. 48/1999 a č. k. III ÚS 273/08-22.

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu proti uzneseniu, ktorým odvolací súd rozhodol o náhrade trov konania uviedol, že ho navrhuje zamietnuť z dôvodu vecnej správnosti napadnutého uznesenia a s poukazom na právny názor vyslovený v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp.zn. III. ÚS 273/2008.

Žalovaní 1/ a 4/ sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.) na dovolacom súde v lehote jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiam, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnutý rozsudok a uznesenie odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.), v rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e ak, a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a c) rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Uvedené vady však neboli dovolacím súdom zistené a mimoriadny dovolateľ ich ani nenamietal.

Predmetné mimoriadne dovolanie ako dovolací dôvod uvádza, že rozsudok a uznesenie odvolacieho súdu spočívajú v nesprávnom právnom posúdení (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie veci, ktoré je dôvodom dovolania, môže spočívať v tom, že súd vec posúdil podľa nesprávneho právneho predpisu, alebo že správne použitý právny predpis nesprávne vyložil, prípadne ho na zistený skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav.

Úlohou dovolacieho súdu v prípade mimoriadneho dovolania odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.) je posúdiť, či súd (prvostupňový alebo odvolací) na zistený skutkový stav použil správnu právnu normu a či ju správne interpretoval. Nesprávne právne posúdenie veci je spôsobilým dovolacím dôvodom vtedy, ak bolo rozhodujúce pre rozhodnutie súdu, t.j. ak na takomto právnom posúdení napadnuté rozhodnutie spočíva.

V mimoriadnom dovolaní proti rozsudku odvolacieho súdu mimoriadny dovolateľ namieta, že sa súdy nižších stupňov dopustili omylu (vec nesprávne právne posúdili), keď na zistený skutkový stav aplikovali § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, majúc za to, že k zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobcu došlo v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním (pre absenciu súhlasu ústavného súdu a pre premlčanie trestného stíhania) a preto

žalobcovi patria prostriedky právnej ochrany zakotvené ustanovení § 13 Občianskeho zákonníka.

Podstatnou otázkou pre rozhodnutie o uplatnenom nároku bola teda otázka, či v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním žalobcu, vznikol žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyvolanej vo sfére osobnostných práv.

Podľa čl. 145 ods. 2 druhej vety ústavy rozsah imunity sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 29a ods. 1 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov za rozhodovanie nemožno sudcu ani prísediaceho stíhať, a to ani po zániku ich funkcií.

Podľa § 10 ods. 1 Trestného poriadku z právomoci orgánov činných v trestnom konaní podľa tohto zákona sú vyňaté osoby požívajúce imunity podľa zákona alebo medzinárodného práva.

Podľa § 11 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku trestné stíhanie nemožno začať a ak bolo už začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak ide o osobu, ktorá je vyňatá z právomoci orgánov činných v trestnom konaní (§ 10 Trestného poriadku), alebo o osobu, na stíhanie ktorej podľa zákona treba súhlas, ak taký súhlas nebol oprávneným orgánom daný.

Podľa čl. 136 ods. 3 prvej vety Ústavy, ústavný súd dáva súhlas na trestné stíhanie sudcu.

Podľa § 74e ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak príslušný orgán oznámi predsedovi ústavného súdu, že žiada ústavný súd o vydanie súhlasu na trestné stíhanie alebo na vzatie do väzby sudcu, sudcu podľa osobitného predpisu alebo generálneho prokurátora, predseda ústavného súdu zvolá bez zbytočného odkladu plénum ústavného súdu. Plénum ústavného súdu prerokuje a rozhodne o žiadosti príslušného orgánu, pričom umožní osobe, ktorej sa žiadosť týka, vyjadriť sa o veci. Ak sa žiadosť týka sudcu, ten nehlasuje.

Podľa § 175 písm. g) Trestného poriadku iba prokurátor je oprávnený vyžiadať súhlas na vznesenie obvinenia u osoby, u ktorej je na taký úkon potrebný súhlas ústavného súdu.

Ústava vo vzťahu k niektorým skupinám, kategóriám osôb upúšťa od zásady rovnosti práva a pripúšťa výnimku pre tieto skupiny, kategórie osôb z pôsobnosti trestného práva alebo i správneho práva v rozsahu a spôsobom ustanoveným ústavou a zákonom. Do tejto kategórie osôb patria aj sudcovia.

Sudca teda požíva určitú imunitu, ktorá mu má zaistiť nezávislosť predovšetkým na výkonnej moci, jeho sudcovskú právomoc slobodne zisťovať právo, ako aj posilniť jeho občiansku odvalu rozhodovať v súdnych sporoch v konkrétnych prípadoch o konkrétnych ľudských osudoch len na základe zákona. Táto imunita rovnako ako každá imunita súvisí so zodpovednosťou, ktorej posúdenie v prípade zneužitia patrí súdnym orgánom. Takýto postup je plne v súlade s deľbou štátnej moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu. Imunita sudcu je teda zvlášťne oprávnenie považované za jednu zo základných záruk sudcovskej nezávislosti.

Účelom imunity je ochrana funkcie sudcu pred zneužitím práva stíhať trestné činy a priestupky používaním nátlaku prostriedkami trestného konania, používaním donucovacích prostriedkov, na ktoré sú oprávnené príslušné orgány výkonnej moci. Táto imunita sudcu prirodzene nemôže slúžiť na to, aby bola zaistená beztrestnosť páchatel'ov trestných činov. Preto táto imunita nie je absolútna a trvá len do rozhodnutia príslušného súdneho orgánu, ktorý rozhodne o upustení od imunity a dá súhlas na trestné stíhanie a ďalšie úkony v trestnom konaní. Od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia sa stáva trestné stíhanie sudcu prípustným.

V preskúmvanej veci je nesporné, že Krajský úrad justičnej polície (od 1. januára 2004 začlenený pod Krajské riaditeľstvo PZ v B.) uznesením z 30. októbra 2002, ČVS:KUV-63/OVEK-2000 začal voči žalobcovi trestné stíhanie a súčasne voči žalobcovi vzniesol obvinenie pre trestný čin nepriameho úplatkárstva formou návrhu v rozpore s § 11 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Začatiu trestného stíhania žalobcu ako sudcu totiž nepredchádzal súhlas Ústavného súdu Slovenskej republiky. Uvedené uznesenie bolo žalovaným 4/ (Krajská prokuratúra B.) zrušené uznesením z 13. novembra 2002, Kv 70/02 ako nezákonné práve z dôvodu, že trestné stíhanie žalobcu ako sudcu je podmienené

súhlasom Ústavného súdu, ktorý však o súhlas na jeho trestné stíhanie požiadaný nebol a preto žalobcu nie je možné trestne stíhať.

Trestné stíhanie (a v rámci neho aj prípadný výkon väzby) predstavuje vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva i ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život a životný osud. Zasahuje do súkromného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, preto je spôsobilý, okrem porušenia práva na osobnú slobodu garantovaného čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, obmedziť, či porušiť aj jeho právo na rešpektovanie a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako to zaručuje čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky. Je teda nepochybné, že trestné stíhanie, výkon väzby, prípadne výkon uloženého trestu, ktoré boli realizované v rozpore so zákonom, resp. ústavným poriadkom, sú spôsobilé vyvolať vedľa vzniku materiálnej škody aj vznik nemateriálnej ujmy vo sfére osobnostných práv.

O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nepôjde totiž iba vtedy, ak existujú okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu, t.j. v prípadoch, kedy je zásah dovolený, resp. jeho možnosť je predpokladaná. Jednou z takých okolností môže byť aj výkon zo zákona vyplývajúceho práva alebo plnenie zákonom uloženej povinnosti. Takýmito prípadmi sú najmä zákonné licencie (§ 12 ods. 2, 3), práve tak ako licencie stanovené inými zákonmi (napr. Trestným poriadkom, Zákonom o rodine a pod.), avšak iba za predpokladu, že takto vykonané zásahy sú uskutočnené v rámci a v medziach týchto zákonov. Je pritom vždy na pôvodcovi zásahu do práva na ochranu osobnosti, aby preukázal, že existoval konkrétny dôvod (okolnosť), ktorý podľa právneho poriadku neoprávnenosť zásahu vylučuje. Za výkon zákonnej (úradnej) licencie však nie je možné považovať každé konanie alebo proces, ale iba také konanie alebo proces, ktoré výslovne upravuje zákon. Neoprávnenosť zásahu do práva na ochranu osobnosti je teda vylúčená aj vtedy, ak došlo k zásahu v rámci úradného konania a ak zásah nevybočil z rámca daného platnými predpismi. Legálnosť konania alebo procesu príslušného orgánu nemožno posúdiť na základe výsledku tohto konania alebo procesu, ale iba na základe podmienok stanovených zákonom pre ich začatie a priebeh. Pokiaľ teda je v súlade so zákonnými podmienkami začaté príslušné konanie, v ktorom bolo vydané zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je vydanie takého rozhodnutia neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania, a to ani v prípade, že po jeho vydaní sa preukáže, že nebolo vydané dôvodne. Nemožno pritom opomenúť, že otázku nezákonnosti rozhodnutia nemožno posudzovať zo strany súdu ako otázku predbežnú. Súd vychádza z toho,

že rozhodnutie je nezákonné iba vtedy, ak rozhodnutie bolo príslušným rozhodnutím kompetentného orgánu zrušené ako nezákonné. „Nebolo by možné pripustiť žalobu na ochranu osobnosti pre obsah vydaného rozhodnutia (odôvodnenie rozhodnutia) proti orgánu, ktorý je povolaný také rozhodnutie urobiť. Náprave tu totiž slúžia opravné prostriedky proti rozhodnutiu, prípadne návrh na opravu dôvodov rozhodnutia súdu podľa ustanovenia § 165 O.s.p.“ (porovnaj Zborník III. Najvyššieho súdu, SEVT, Praha 1980, str. 196, 197).

To znamená, že ani existencia zásahu do osobných práv nemusí nevyhnutne viesť k záveru o neoprávnenosti takéhoto zásahu, ak bol dôsledkom uplatňovania iného základného práva a vzhľadom na okolnosti uplatňovania iného základného práva nepresiahol hranice primeranosti. Podľa ustálenej súdnej praxe neoprávneným zásahom v zmysle ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka je zásah do osobnosti fyzickej osoby, ktorý je v rozpore s objektívnym právom, t.j. s právnym poriadkom. Niektoré zásahy, hoci zdanlivo odporujú objektívnemu právu, nemožno napriek tomu posúdiť ako neoprávnené. Podstatou toho je existencia okolností vylučujúcich neoprávnenosť zásahu.

Podľa ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

Zákon v tomto ustanovení výpočet konkrétnych zásahov do osobnostných práv fyzickej osoby nevymenúva; ustanovuje len znaky, pri danosti ktorých treba určité konanie považovať za zásah do osobnosti občana. Ak sú tieto znaky dané, má každá fyzická osoba právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce takéto zadosťučinenie najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

Ustanovenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pripúšťa možnosť existencie rozmanitých dôvodov, so zreteľom na ktoré sa zadosťučinenie podľa odseku 1 nezdá postačujúce, osobitne ale uvádza jeden - je ním situácia, v ktorej bola zásahom v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti. Na tejto skutočnosti

sa zhodli súdy oboch stupňov. Pri tejto zákonnej konštrukcii môže byť záver o vzniku práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vyvodený z rôznych skutkových okolností osobnej, rodinnej, pracovnej a inej povahy, ak sa so zreteľom na ne nezdá postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Môže ísť teda nielen (ale aj) o okolnosti svedčiace o znížení dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere. Pred zaujatím záveru, že nie sú dané podmienky vyplývajúce z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka musí súd vyriešiť otázku, či by v situácii, za ktorej došlo k zásahu do osobnosti fyzickej osoby, pociťovala vzniknutú nemajetkovú ujmu (vzhľadom na jej intenzitu, rozsah, trvanie) ako závažnú každá iná fyzická osoba (nachádzajúca sa v danom mieste, čase a v osobnom, rodinnom a pracovnom postavení postihnutej fyzickej osoby). Zadosťučinenie v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka môže súd považovať za postačujúce len vtedy, ak by zásah pred žiadnu inú fyzickú osobu v zrovnateľnej situácii neznamenal spôsobenie závažnej nemajetkovej ujmy.

I keď zákon nedefinuje pojem zásah a ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté osobnostné práva, je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie (zdržanie sa konania alebo jeho opomenutie), ktoré má v zákone uvedené znaky. Týmito znakmi je predovšetkým neoprávnenosť zásahu (neoprávneným nie je zásah do osobnostnej sféry, ak sú dané okolnosti vylučujúce protiprávnosť konania, napr. výkon práva, plnenie povinnosti, svojpomoc, nutná obrana či krajná núdza) a tiež jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom, musia byť splnené obe vyššie uvedené náležitosti (zásah musí byť neoprávnený a tiež objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach). Zodpovednosť za neoprávnený zásah je založená na objektívnom princípe, to znamená že sa popri neoprávnenosti zásahu do osobnosti fyzickej osoby nevyžaduje zavinenie pôvodcu tohto neoprávneného zásahu.

Dovolací súd sa nestotožnil s tvrdením mimoriadneho dovolateľa, že súdy nižších stupňov vec nesprávne právne posúdili, keď na nárok uplatnený žalobcom aplikovali § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, resp. že nezákonné trestné stíhanie nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nezakladá. Je síce pravdou, že každá fyzická osoba, teda aj žalobca, je povinný strpieť taký zásah do svojich osobnostných práv, ktoré sú uskutočňované v záujme verejnom, spoločenskom, ktorý prevažuje nad záujmom individuálnym, keďže ako už dovolací súd uviedol vyššie, takéto zásahy je nutné považovať za výkon iného práva, popr. povinnosti a ten vylučuje neoprávnenosť zásahu.

Dovolací súd sa preto nestotožnil s názorom mimoriadneho dovolateľa, že v preskúmvanej veci nie je možné žalobcovi priznať uplatnený nárok podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnostných práv, keďže tu neoprávnený zásah ako základný predpoklad pre poskytnutie tejto ochrany existuje, nakoľko bol preukázaný nesprávny úradný postup orgánov činných v trestnom konaní, ktorý takýto zásah založil. I keď súd nie je viazaný právnou kvalifikáciou nároku uvedenou v žalobe, z jej obsahu vyplýva, že žalobca uplatnil svoj nárok podľa § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka a zároveň podľa článku 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý je v zmysle článku 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky a má prednosť pred zákonom, ak zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Prednosť medzinárodnej zmluvy pred zákonom znamená ústavný príkaz adresovaný súdu aplikovať ex offio na daný prípad priamo relevantné ustanovenia medzinárodnej zmluvy, a to za predpokladu, že sú splnené všetky podmienky vyplývajúce z uvedeného ústavného článku.

Súdy oboch stupňov teda v danom prípade postupovali správne, pokiaľ posúdili nárok žalobcu práve z hľadiska zásahu do jeho osobnostných práv. Nie je možné preto súhlasiť s tou časťou argumentácie mimoriadneho dovolateľa, že postup orgánov činných v trestnom konaní zhodnotil tak, že zásahom do žalobcových osobnostných práv nebol, nakoľko trestné stíhanie, ako už dovolací súd uviedol vyššie, predstavuje vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva aj ďalšie negatívne dôsledky pre jeho osobný život a životný osud jednotlivca. Podľa dovolacieho súdu teda prebiehajúce trestné konanie negatívne ovplyvňuje osobný život trestne stíhaného, na ktorého je síce do okamžiku právnej moci meritórneho rozhodnutia nutné pozeráť ako na nevinného, avšak samotný fakt trestného stíhania je záťažou pre každého obvineného. Trestné stíhanie (konečne aj výkon trestu) tak zasahuje do súkromného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, sú teda zároveň spôsobilé

vedľa porušenia práva na osobnú slobodu, garantovaného čl. 8 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, obmedziť či porušiť právo jednotlivca na rešpektovanie a ochranu jeho súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako je garantované v čl. 10 Listiny. Je teda nepochybné, že trestné stíhanie, popr. výkon uloženého trestu, ktoré boli realizované v rozpore so zákonom, sú spôsobilé vyvolať vedľa vzniku materiálnej škody (majetková hodnota, o ktorú bol ukrátený majetok poškodeného, i vznik nemateriálnej ujmy). Pritom je možné skonštatovať, že doba, počas ktorej beží trestné stíhanie, resp. doba, po ktorú pôsobí následne zrušené odsudzujúce rozhodnutie, je tým nelegitímnym faktorom, ktorý je treba skúmať. V takých prípadoch je treba príslušné obmedzenie osobnostných práv podrobiť testu proporcionality, teda skúmaniu, či obmedzenie základného práva (či právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a právo na súkromie), je ešte primerané zhora vymedzenému verejnemu záujmu.

Dovolací súd sa však stotožnil s námietkou uplatnenou mimoriadnym dovolateľom, že odvolací súd nesprávne právne posúdil premlčanie práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch prevyšujúcej 5. 000,- Sk (165,96 €) a s tým súvisiacu otázku začiatku plynutia premlčacej doby.

Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

Z ustanovenia § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že sa premlčujú všetky majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva. Tým nie je dotknuté ustanovenie § 105. Záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka.

Nepremlčujú sa takisto práva z vkladov na vkladných knižkách alebo na iných formách vkladov a bežných účtoch, pokiaľ vkladový vzťah trvá (§ 100 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie od dňa, keď sa právo mohlo vykonať prvý raz.

Premlčanie je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou. Zmyslom tohto inštitútu je zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. Premlčaním právo nezaniká, iba sa závažne oslabuje. Uplatnenie námietky premlčania spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti, v dôsledku čoho súd premlčané právo nemôže priznať. Základným účelom inštitútu premlčania je pôsobiť na subjekty občianskoprávných vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje práva (nároky) a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po časovo neprimeranej dobe nútené splniť si svoje povinnosti. Inštitút premlčania takto zabraňuje dlhodobému trvaniu práva im zodpovedajúcim povinnostiam. Ak uplynula zákonom ustanovená premlčacia doba a oprávnená osoba v nej určeným spôsobom u príslušného orgánu svoje právo nevykonala, vzniká povinnej osobe oprávnenie vzniesť námietku premlčania, a tak spôsobiť stav, že sa oprávnená osoba nemôže s úspechom domáhať u súdu svojho práva. Dôvodné vznesenie námietky premlčania v občianskom súdnom konaní má totiž za následok, že súd nemôže oprávnenej osobe právo (nárok) priznať (§ 100 ods. 1 tretia veta Občianskeho zákonníka). Pritom zásada hospodárnosti konania musí viesť konajúci súd k tomu, aby prednostne posúdil v konaní vznesenú námietku premlčania vzhľadom na to, že v prípade jej oprávnenosti takýto postup vedie k rýchlemu vydaniu rozhodnutia vo veci samej, bez potreby vykonávania ďalších dôkazov.

K vzniku nemajetkovej ujmy na osobnosti fyzickej osoby môže dôjsť vzhľadom na odlišnú povahu jednotlivých hodnôt osobnosti tvoriacich ich fyzickú a morálnu jednotu, rôznym spôsobom.

Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka výšku náhrady podľa ods. 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Európsky súd pre ľudské práva v niektorých prípadoch porušenia osobnostných práv napr. práva na život, osobnú slobodu a bezpečnosť, práva na súkromie a rodinný život, dospel k záveru, že dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa je samotné konštatovanie porušenia práva (rozsudky Český vs. Česká republika zo 6. júna 2000, Malhous vs. Česká republika z 12. augusta 2001, Pavletič vs. Slovensko z 22. júna 2004, Indra vs. Slovensko z 1. februára 2005). V iných prípadoch okrem záveru o porušení týchto práv, súčasne priznal úspešným sťažovateľom náhradu za utrpenú majetkovú ujmu (rozsudky Kučera vs. Slovensko

zo 17. júla 2007, Babylonová vs. Slovensko z 20. júna 2006, Turek vs. Slovensko zo 14. februára 2006).

Dovolací súd opakovane poukazuje na to, že osobnosť človeka je chránená prostredníctvom všeobecného osobnostného práva. V prípade neoprávneného zásahu do určitého absolútneho osobnostného práva, vznikne poškodenej osobe právo domáhať sa svojej ochrany.

Jednotné právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby je zabezpečované radom čiastkových prostriedkov, na ktoré sa možno pozerat' relativne úplne samostatne. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka predstavuje jedno z parciálnych a relativne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rýdzo osobné právo, na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv nestačí. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv (podobne ako je to v prípade bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia alebo práva na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom podľa ustanovenia § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov), jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom spôsobuje, že ide o osobné právo majetkovej povahy. Podľa názoru dovolacieho súdu je to obsah nároku a nie predmet jeho ochrany, čo robí pre povahu nároku rozhodujúce, či sa uplatní všeobecný právny inštitút premlčania. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky.

Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv.

Žalobca sa žalobou podanou na súd prvého stupňa dňa 10. augusta 2005 domáhal voči žalovanému 1/ a voči žalovanému 4/ náhrady nemajetkovej ujmy v sume 5. 000,- Sk. Žalobca návrhom z 6. februára 2006 (doručený súdu prvého stupňa dňa 8. februára 2006) žiadal

pripustiť zmenu návrhu tak, že súd žalovaným 1/ až 3/ uloží solidárnu povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2. 000. 000,- Sk (66. 387,83 €) a žalovanému 4/ náhradu nemajetkovej ujmy v sume 1. 000. 000,- Sk (33. 193,91 €). Súd prvého stupňa navrhovanú zmenu pripustil uznesením z 10. februára 2006, č.k. 20 C 116/2005-91.

Rozhodujúcou otázkou, od riešenia ktorej bolo závislé správne právne posúdenie veci odvolacím súdom, t.j. jeho právny záver o nepremlčaní uplatneného práva bola otázka, odkedy začína plynúť všeobecná trojročná premlčacia doba.

Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka požitím slov „keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz“ viaže začiatok plynutia premlčacej doby na deň, keď sa právo skutočne mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda keď je *actio nata*, a nie na deň, keď by sa mohlo po prvý raz uplatniť, teda keď by mohla byť *actio nata*.

Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, podľa ustálenej súdnej praxe, ako jeden z relatívne samostatných prostriedkov ochrany osobnosti fyzickej osoby, je právom majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť odo dňa, kedy tento nárok mohol byť uplatnený prvý krát. Ide totiž o peňažný nárok (reparačný nárok), ktorý tak isto ako iné obdobné práva na peňažnú satisfakciu, ktorých základom je nemajetková rovina (napr. právo na bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia či náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 444 ods. 3 Občianskeho zákonníka), a preto podlieha režimu premlčania. Právo môže byť vykonané prvý raz, keď vznikne možnosť podať na jeho základe žalobu, teda keď je *actio nata*, pričom tento okamih je daný objektívne a nezávisle na subjektívnej okolnosti.

V danej veci žalobca za zásah do svojich osobnostných práv považoval začatie trestného (nezákonného) stíhania voči svojej osobe (vyšetrovatel'ka uznesením z 30. októbra 2002 začala trestné stíhanie a vzniesla voči žalobcovi obvinenie), ktoré bolo uznesením z 5. decembra 2002 zastavené. Zastaveniu trestného stíhania predchádzalo uznesenie žalovaného 4/ z 13. novembra 2002, zn. Kv 70/02, ktorým bolo uznesenie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia voči osobe žalobcu ako nezákonné zrušené. Z listu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky z 20. marca 2003, IV Pz 42/03-18 vyplýva (č. 1. 31 spisu), že je odpoveďou na prvý podnet žalobcu na podanie sťažnosti pre porušenie zákona z 20. januára 2003, v ktorom žalobca (okrem iného) namieta, že mu vyšetrovatel'ka nedoručila

uznesenie o zastavení trestného stíhania (z 5. decembra 2002, ČVS:KUV-63/OVEK-2000), a zároveň namietol, že postup prokurátora, ktorý uznesením z 13. novembra 2003 zrušil uznesenie vyšetrovateľky v časti, v ktorej bolo voči žalobcovi vznesené obvinenie, nebol v súlade so zákonom. Z uvedeného vyplýva, že právo žalobcu podať na súde žalobu o ochranu osobnosti spojenú s náhradou nemajetkovej ujmy v peniazoch mohlo byť prvýkrát vykonané 14. novembra 2002. Ak si žalobca návrhom na zmenu uplatnil právo na náhradu nemajetkovej ujmy prevyšujúcej 5. 000,- Sk až dňa 8. februára 2006, urobil tak po uplynutí trojročnej všeobecnej doby, ktorá uplynula dňa 14. novembra 2005 t.j. oneskorene.

Odvolačný súd preto dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že žalobca sa o možnosti domáhať sa práva na ochranu osobnosti v súdnom konaní dozvedel až po doručení listu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky z 21. mája 2004, ktorým mu bolo oznámené, že sa (odpoveď na jeho opakovaný podnet, ktorým chcel dosiahnuť, aby trestné stíhanie jeho osoby za trestný čin vymedzený v uznesení o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia neskončilo z dôvodov uvádzaných v uznesení, ktorým bolo trestné stíhanie voči žalobcovi zastavené z dôvodu premlčania trestného stíhania, ale z iných dôvodov, preukazujúcich tvrdenie žalobcu, že bol neoprávnene stíhaný za trestný čin, ktorý nespáchal), odkladá bez skúmania veci. Dovolací súd sa s uvedeným právnym posúdením začiatku plynutia premlčacej doby odvolacím súdom nestotožnil, keďže ako už vyššie uviedol, k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo začatím nezákonného trestného stíhania a vznesením obvinenia a preto pre začiatok plynutia premlčacej doby je rozhodné, kedy sa žalobca o možnosti domáhať sa ochrany svojich práv podaním žaloby na súde, dozvedel. To, že sa žalobca domáhal „očistenia“ svojho mena prostredníctvom podnetov na Generálnu prokuratúru, ktorými sa snažil dosiahnuť, aby trestné stíhanie a vznesenie obvinenia proti jeho osobe nebolo zastavené z dôvodu, že trestné stíhanie je neprípustné, pretože je premlčané (uznesenie z 5. decembra 2002, sp. zn. ČVS:KUV-63/OVEK-2000), ale z dôvodu, že sa skutok nestal, neznamená, že až po doručení listu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky z 21. mája 2004 sa žalobca dozvedel o svojom práve domáhať sa ochrany svojej osobnosti v súdnom konaní.

Mimoriadne dovolanie bolo podané i proti uzneseniu odvolacieho súdu proti výroku týkajúceho sa povinnosti žalovaného 4/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania a to z dôvodu, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil.

Podľa § 243c O.s.p. pre konanie na dovolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa, pokiaľ nie je ustanovené niečo iné; ustanovenia § 92 ods. 1 a 4 a 95 však pre konanie na dovolacom súde neplatia.

Podľa § 242 ods. 2 písm. c) O.s.p. dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch, keď ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že rozhodnutie sa musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, a keď platia úkony jedného z nich aj pre ostatných (§ 91 ods. 2), napriek tomu, že dovolanie podal len niektorý z účastníkov.

Podľa § 142 ods. 1 O.s.p. účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 142 ods. 2 O.s.p. ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Podľa § 142 ods. 3 O.s.p. aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerene nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu; v takom prípade sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia.

Zmyslom a účelom inštitútu náhrady trov konania pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré účelne vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybne zaplatiť, pričom by ich nemusel zaplatiť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom. Výnimky z tohto pravidla musí ustanoviť zákon; tieto sa musia uplatňovať len za splnenia všetkých zákonom ustanovených podmienok a skôr reštriktívne, napr. takou výnimkou je nepriznanie náhrady trov konania podľa § 150 O.s.p. (porovnaj napr. II. ÚS 31/04).

Pri rozhodovaní o trovách konania v zmysle § 142 O.s.p. platia dve základné zásady, t.j. že sa hradia len trovy potrebné na účelné uplatnenie alebo bránenie práva a že sa právo

na náhradu trov konania riadi mierou procesného úspechu (§ 142 ods. a 2 O.s.p.). Ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p. predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti za výsledok sporového konania. Účastníkovi konania súd v zmysle tohto zákonného ustanovenia prizná plnú náhradu trov konania, hoci mal vo veci len čiastočný úspech, v troch prípadoch : 1/ ak účastník mal neúspech v pomerne nepatrnej časti, 2/ ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku a 3/ ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu. V poslednom prípade z dikcie zákonného ustanovenia vyplýva, že úvaha súdu sa môže týkať len skutkových okolností, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie o výške plnenia. Pokiaľ sa ňou rieši základ uplatňovaného nároku, použitie ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. z hľadiska rozhodovania o trovách konania neprichádza do úvahy. Úvaha o výške plnenia sa musí opierať o hmotné právo. Ide spravidla o právne normy, v ktorých je rozsah nároku upravený vymedzením právne relevantných kritérií a jeho samotné určenie vyplýva z konkrétnych okolností danej veci. Predpokladom pre aplikáciu tohto ustanovenia je výlučne skutočnosť, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu (prípadne znaleckého posudku). Ak je tento splnený, je potrebné o náhrade trov konania rozhodnúť podľa tohto ustanovenia.

V danej veci sa žalobca domáhal ochrany svojej osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri uplatnení nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je žalobca povinný v návrhu na začatie konania uviesť jeho požadovanú výšku. Z povahy tohto nároku však vyplýva, že presné stanovenie výšky plnenia je závislé vždy od úvahy súdu. Je preto spravodlivé, aby až súdom prisúdená výška plnenia (nie žalobcom v návrhu uplatnená) bola braná za základ pre výpočet jednotlivých trov konania, vrátane tarifnej hodnoty pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v prípade, že účastník je zastúpený advokátom, lebo až vtedy je známa hodnota sporu. Tento záver napokon vyplýva i z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2007 sp.zn. 2 M Cdo 3/2006 a dovolací súd nemal dôvod v prejednávanej veci sa od neho odchýliť.

Inak je to ale v prípade možnosti rozhodnutia o trovách konania podľa § 150 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého v prípade existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Zo slovného znenia tohto zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnuť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitého zreteľa, musí vychádzať

z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Toto ustanovenie preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je potrebné prihliadnuť v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých účastníkov konania a je potrebné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale je nutné zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia na majetkové pomery oprávneného účastníka. Významnými z hľadiska aplikácie predmetného ustanovenia sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku (práva) na súde, postoj účastníkov v priebehu konania a pod.

Zo všetkých uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že mimoriadnym dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O.s.p.]. Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na uvedené svojím uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie (243b ods. 2 O.s.p.). Zároveň zrušil aj uznesenie odvolacieho súdu, obsahom ktorého boli súvisiace výroky o trovách konania týkajúce sa žalovaných 1/ a 4/.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.)

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 23. februára 2011

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová